

Ukončenie činnosti Projektového centra EFI – CONFOREST

V dňoch 29. júna až 1. júla 2009 sa v írskom Dublinne konalo záverečné pracovné stretnutie Projektového centra EFI – CONFOREST, ktoré bolo zamerané na problematiku premien nepôvodných ihličnatých lesov na prirodzených stanovištiach listnatých drevín pre trvalo udržateľné plnenie ich spoločenských funkcií.

Treba spomenúť, že NLC (v minulosti LVÚ Zvolen) bolo členom PC EFI „CONFOREST“ už od jeho vzniku v roku 2000, pričom naši pracovníci sa pravidelne zúčastňovali všetkých pracovných stretnutí. Navyše od roku 2004 bol členom riadiaceho výboru tiež zástupca NLC Ing. Jaroslav Jankovič, CSc.

Toto Projektové centrum EFI združovalo európske výskumné inštitúcie, ktoré sa zaoberajú problematikou premien nepôvodných ihličnatých porastov a predstavuje platformu pre širokú výmenu skúseností, výsledkov a metodických prístupov k riešeniu tejto problematiky na národných úrovniach. Naliehavý spoločný problém viacerých európskych krajín týkajúci sa nutnosti uskutočnenia premien smrekových monokultúr zjednotil vedeckovýskumných pracovníkov v Európe a tak vzniklo už spomínané Projektové centrum Európskeho lesníckeho ústavu (EFI Project Centre) s názvom „CONFOREST“, ktoré bolo založené v roku 2000 z iniciatívy pracovníkov Ústavu rastu lesa Univerzity vo Freiburgu (Nemecko), najmä prof. Dr. H. Spieckera, ktorý bol zároveň aj jeho predsedom. Obsahovou náplňou, resp. zámerom tohto Projektového centra bolo skúmanie možností a dôsledkov konverzie ihličnatých porastov v krajinách celej Európy. Spočiatku sa pozornosť sústredila výlučne na smrek, ale neskôr sa záujem rozšíril aj na borovicu a ďalšie dreviny rastúce na nepôvodných stanovištiach.

Prvé funkčné obdobie „ConForestu“ trvalo do roku 2003 a zavŕšené bolo vydaním publikácie SPIECKER, H. *et al.*: Konverzie smrečín: Možnosti a dôsledky, ktorá vyšla v roku 2004, a na ktorej sa podieľali aj pracovníci LVÚ Zvolen (prof. Čaboun, doc. Ilavský, Ing. Jankovič, Ing. Longauer, Ing. Moravčík, Ing. Šálka a Ing. Štefančík). Druhé funkčné obdobie plynulo od roku 2004 a skončilo sa v roku 2009.

Kým na začiatku svojej činnosti združoval „ConForest“ 32 výskumníkov z 19 výskumných organizácií, 10 európskych krajín, v jeho závere mal celkovo 80 aktívnych účastníkov z 30 členských inštitúcií z 20 krajín Európy vrátane Slovenska, ktoré bolo zastúpené NLC – LVÚ Zvolen.

Hlavným cieľom predmetného Projektového centra EFI bol rozvoj integrovaného hodnotenia stratégií konverzií pre druhotné ihličnaté lesy s ohľadom na ekologické, ekonomické a spoločenské ciele lesníctva.

ConForest sa skladal z 10 pracovných skupín, ktoré odborne i organizačne viedli jednotliví lídri a ktoré boli vytvorené so snahou o špecializáciu v rámci veľmi širokej problematiky konverzií. Boli to nasledujúce pracovné skupiny: Zber údajov/Údaje z inventarizácie, Metódy inventarizácie, Pracovné metódy konverzií, Porastová štruktúra, Pôda a voda, Biodiverzita, Kolobeh uhlíka, Riziká konverzií, Ekonomika obhospodarovania, Environmentálna ekonomika. Jednotlivé pracovné skupiny existovali na princípe previazanosti a interdisciplinárneho prístupu, ktorým sa zabezpečila komplexnosť riešenia danej problematiky. Je to veľmi dôležité, pretože ako už bolo spomenuté konverzie stále patria medzi najzávažnejšie problémy na európskej úrovni.

Princíp práce spočíval v tom, že každá zo zúčastnených inštitúcií pracovala v rámci domácich projektov zaoberajúcich sa danou problematikou a pri každoročných pracovných stretnutiach v jednotlivých členských krajinách CONFOREST-u dochádzalo k výmene informácií a spolupráci na takejto úrovni. Pre zaujímavosť uvádzame, že celkovo počas existencie tohto projektového centra bolo organizovaných 15 pracovných stretnutí, ktoré spolu trvali 45 dní. LVÚ Zvolen bol organizátorom úvodného stretnutia v druhom funkčnom období v dňoch 19. až 20. februára 2004.

Pokiaľ sa týka už v úvode spomínaného posledného pracovného stretnutia v Írsku možno konštatovať, že bolo veľmi dôstojným zavŕšením celej 9-ročnej existencie tohto projektového centra. Zúčastnilo sa ho vyše 40 účastníkov z 10 krajín. Na podujatí odznelo celkovo 11 prezentácií, pričom za Slovensko bola prezentovaná prednáška ŠTEFANČÍK, I,

Obr. 1. 44-ročný porast smreka sitky v Aughrim Forest (Co. Wicklow) (Foto: I. Štefančík)

Obr. 2. 34-ročný porast smreka sitky s rozdielnou intenzitou zásahov (Foto: I. Štefančík)

Obr. 3. 21-ročný porast smreka sitky po vykonanom zásahu (Foto: I. Štefančík)

Obr. 4. 50-ročný porast duglasky (Foto: I. Štefančík)

Obr. 5. a 6. Lesný park v Avondale (Foto: I. Štefančík)

HLÁSNY, T., LONGAUER, R.: Výskumné aktivity v chradnúcich smrekových porastoch na Slovensku – stav chradnutia, skúsenosti s konverziami, prognózy.

Súčasťou pracovného stretnutia bola exkurzia zameraná na výskumné objekty, kde sa v minulosti, alebo v súčasnosti aplikovali konverzie nepôvodných porastov smreka sitky (*Picea sitchensis*). Prvou bola prehliadka výskumného objektu Aughrim Forest (Co. Wicklow), na ktorom sa dlhodobo sleduje problematika konverzií v rovnovekých 44-ročných porastoch. V rámci výskumu sa tu uskutočnilo niekoľko variant zásahov (prebierok) zameraných hlavne na zmenu drevinového zloženia, resp. prípravu porastov na konverzie (obr. 1). Druhým objektom bol 34-ročný porast, kde sa sleduje rôzna intenzita výchovy pri variante s 250 cieľovými stromami na 1 ha (obr. 2). Tretím objektom boli súkromné lesy v Knockrath, kde sa prezentovala v praxi ukážka rozdielnych prístupov pri trvalo udržateľnom obhospodarovaní 21-ročného porastu sitky (obr. 3) a 50-ročného porastu duglasky (obr. 4).

Záver exkurznej časti patril návšteve lesného parku v Avondale (obr. 5 a 6), ktorý je zameraný

na uplatňovanie výchovno-vzdelávacej funkcie. Súčasťou tohto parku je náučný chodník, na ktorom sa nachádzajú tabule s informáciami o jednotlivých drevinách rastúcich v týchto podmienkach.

Možno konštatovať, že celá takmer 10-ročná činnosť Projektového centra CONFOREST priniesla významný posun pri medzinárodnej spolupráci v riešení tohto, najmä v súčasnosti závažného problému lesníctva. Aj napriek niekoľkoročnej intenzívnej, žiaľ neúspešnej snahe riadiaceho výboru CONFORESTU o zaradenie, resp. schválenie do systému aktivít COST-u, a tiež skutočnosti, že sa nepodarilo získať medzinárodný projekt financovaný z iných ako národných zdrojov (napr. EÚ) jednotlivých členských krajín je isté, že kontakty a spolupráca budú cennou devízou do budúcnosti pri tvorbe výskumných tímov v rámci vznikajúcich centier excelencie alebo 7. rámcového programu.

Igor ŠTEFANČÍK
Národné lesnícke centrum
– Lesnícky výskumný ústav Zvolen
T. G. Masaryka 22
SK – 960 92 Zvolen